

Utvärdering av den aktörsgemensamma hanteringen av tre händelser ur ett krisberedskapsperspektiv

Redovisning av regeringsuppdrag Fö2024/00366

Presentation KRIS 2024 den 26:e september 2024

Lars Ullén, Senior Utvärderare KC-AN-AU
lars.ullen@msb.se

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Agenda

- Regeringsuppdraget
- Utvärderingens fokus
- Bedömningar och rekommendationer
- MSBs åtgärder utifrån utvärderingen

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Regeringsuppdraget

MSB

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

MSBs uppdrag från regeringen

Att ur ett krisberedskapsperspektiv utvärdera berörda förvaltningsmyndigheters, regioners och kommuners hantering av:

- Jordskredet i Stenungssund 2023
- Grundstötningen av färjan Marco Polo 2023
- Trafiksituationen på Europaväg 22 i Skåne i januari 2024.

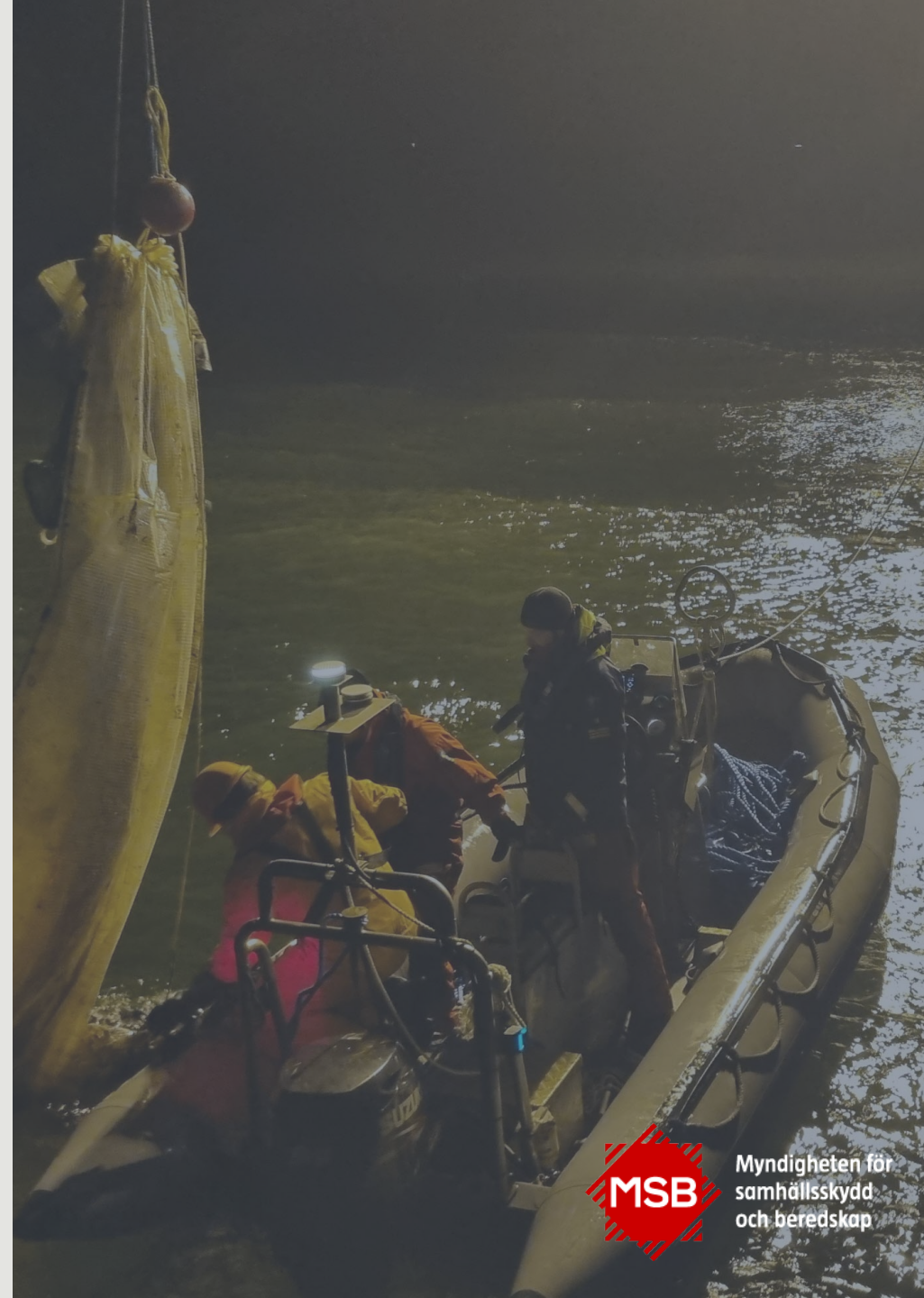

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Delar som betonas i uppdraget

I uppdraget ingår att:

- Analysera hur ansvarsprincipen har fungerat.
- Belysa eventuella otydligheter och avvikelser vad gäller ansvar och roller.
- Utgå från den roll- och ansvarsfördelning som följer av 2022 års strukturreform för civilt försvar och krisberedskap.
- Dra slutsatser som kan användas för framtida hantering av likartade händelser i syfte att minska sårbarheten i samhället.

MSB

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

MSB har samverkat med och intervjuat berörda aktörer

- 67 representanter från 23 berörda aktörer har intervjuats i samband med utvärderingen.
- Aktörernas egna utvärderingar, kunskapssammanställningar och händelseloggar utgjort en ytterligare grund för utvärderingen.

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

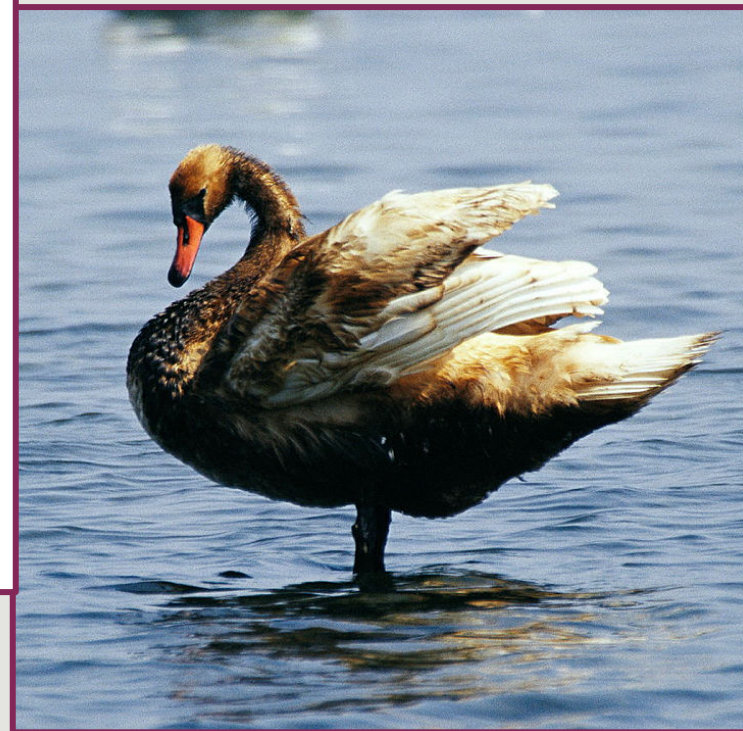
Jordskredet i Stenungssund 2023

- **Ett större markområde rörde sig och bröt sönder motorvägen** samt förstörde byggnader och annan infrastruktur.
- **Räddningspersonal arbetade för att få bort personer från området**, och undersöka om det fanns personer i rasmassorna.
- **Insatsen krävde samverkan** mellan bland annat Länsstyrelsen, kommunen, kommunal räddningstjänst, SGI, Trafikverket, och Polisen.

Grundstötningen av färjan Marco Polo 2023

- **Passagerarfärjan Marco Polo** med 71 personer ombord gick på grund i Blekinge.
- **Det grundstöta fartyget läckte tjockolja** som drabbade känsliga naturområden.
- **Grundstötningen krävde flera olika typer av insatser.** Bland annat genomfördes sjöräddningsinsatser, bärgning av färjan och ett omfattande oljeskadeskyddsarbete.
- **Insatsen krävde samverkan** mellan bland annat drabbade länsstyrelser och kommuner, kommunala räddningstjänster, Kustbevakningen, Sjöfartsverket, MSB och Svenska sjöräddningssällskapet.

Trafiksituationen på Europaväg 22 i Skåne i januari 2024

- **Ett trafikstopp inträffade på E22 i samband med snöoväder** mellan Hörby och Kristianstad.
- **Ett stort antal människor satt fast i sina bilar i flera timmar under svåra väderförhållanden.**
- **Från det initiala stoppet tog det drygt 50 timmar** innan den berörda sträckan åter kunde öppnas för allmänheten.
- **Insatsen krävde samverkan** mellan bland annat Länsstyrelsen, kommunala räddningstjänster, Trafikverket, Polisen, och Försvarsmakten.

Utvärderingens fokus

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Utvärderingen har fokuserat tre på aspekter av aktörsgemensam krishanteringsförmåga:

Roller och ansvar*

Tydlighet kring rollfördelning under händelserna.

Aktörsgemensamma kärnförmågor**

Förmåga under händelserna att ta fram och delge: samlad lägesbild, gemensam inriktning, samordna insatser & resurser, samt att samordna kommunikation till allmänheten och drabbade.

Proaktivt förhållningssätt*

Förmåga i samband med händelserna att förutse skeenden och ta initiativ för att minska negativa konsekvenser tidigt.

*I enlighet med Gemensamma grundens definition.

MSB (2018), *Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar*. Publikationsnummer: MSB777 – reviderad oktober 2018. ISBN: 978-91-7383-884-9

** I enlighet med ett ramverk utvecklat av forskare på FOI.

FOI (2021), *Förmågemodell för aktörsgemensam krishantering*, FOI Memo 7571

Bedömningar och rekommendationer

MSB

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Ansvar och roller

Bedömning av förmåga

MSB bedömer att det har funnits stora skillnader mellan de tre händelserna avseende hur tydligt roller och ansvar har uppfattats.

- **Vid jordskredet i Stenungssund har roller och ansvar överlag varit tydliga.**
- **Vid grundstötningen av Marco Polo fanns otydligheter kring oljeskadeskyddsarbetet.**
- **Vid trafiksituationen på E22 fanns otydligheter kring ansvars- och ledningsförhållanden.**

Ansvar och roller

Faktorer som kan ha påverkat förmåga att klargöra roller och ansvar

Utmärkande i händelserna har varit att:

- Andras roller upplevts som otydliga.
- Länsstyrelsens förmåga att samordna är olika utvecklad i olika delar av landet.
- I oljeskadeskyddsarbetet finns återkommande svårigheter i att tolka LSO.

"Svårigheter att tidigt definiera ansvars- och ledningsförhållanden mellan aktörerna har inneburit svårigheter att effektivt inrikta och samordna insatserna"

Länsstyrelsen Skåne (2024), *Oberoende utredning av trafikstoppet på E22 3–5 januari 2024*, s. 5

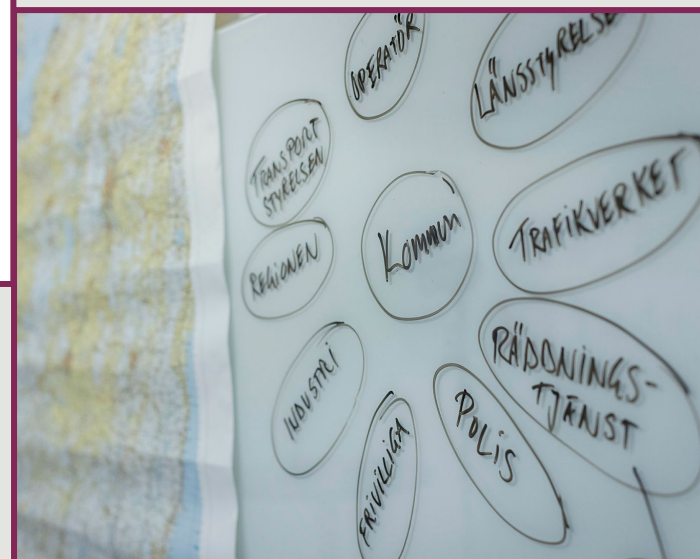

Ansvar och roller

Rekommendationer för att minska otydlighet

MSB rekommenderar att:

- **Fördjupa perspektivförståelsen och kunskapen.**
- **Stärka den regionala samverkansförmågan.**
- **Förtydliga hur ansvar och roller ska tolkas vid oljeskadeskyddsarbete.**

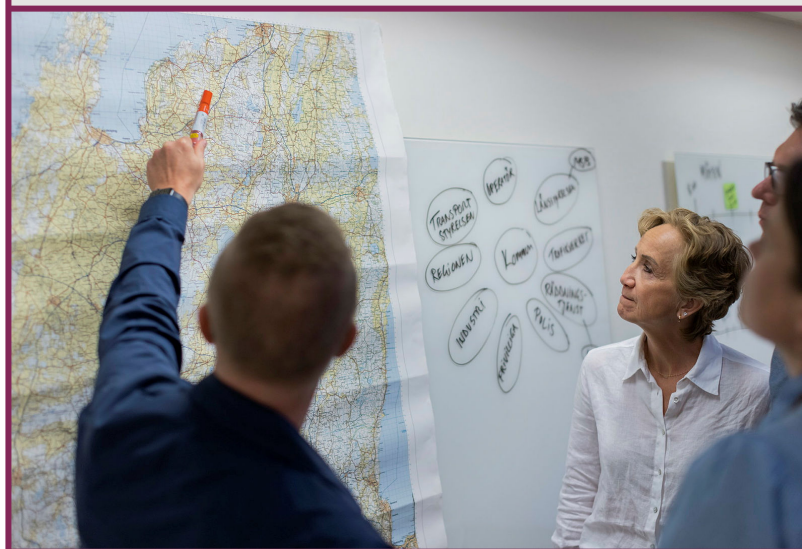

Aktörsgemensamma kärnförmågor

Bedömning av förmåga

MSB bedömer att det på strategisk nivå i samtliga händelser:

- **Inte till fullo har funnits samlad lägesbild.**
- **Har saknats tydlig gemensam inriktning.**
- **Har saknats samordning av insatser och resurser.**
- **Den aktörsgemensamma kommunikationen till allmänhet och drabbade överlag har fungerat väl**

Aktörsgemensamma kärnförståelser

Faktorer som kan ha påverkat förmåga att generera kärnförståelser

Återkommande i flera händelser:

- Det har saknats samsyn om vad som utgör en samlad lägesbild eller en gemensam inriktning.
- Former för samverkanskonferenser upplevts utmanande.
- Samverkanspersoner har haft en positiv effekt på samarbete.

"Om jag ber dig om en lägesbild så har jag ingen aning om vad jag får tillbaka."

Respondent intervjuad i samband med Marco Polo händelsen.

Aktörsgemensamma kärnförmågor

Rekommendationer för att stärka förmågor

MSB rekommenderar att:

- **Implementera aktörsgemensamma arbetsformer.**
- **Arbeta med olika samverkansformer efter behov.**
- **Dra lärdomar från hanteringen av händelser. Utvärdera!**

Proaktivt förhållningssätt

Bedömning av förmåga

MSB bedömer att hanteringen:

- I viss utsträckning präglats av proaktivitet *innan* händelserna inträffade.
- I mycket varierande utsträckning präglats av proaktivitet *efter att händelserna* inträffat.

Proaktivt förhållningssätt

Faktorer som kan ha påverkat proaktiviteten

Återkommande i flera av händelserna har:

- Det funnits en oro att göra fel som kan ha bidragit till passivitet.
- Avsaknad av förberedande planering eller bristande kvalitet på befintliga planer hämmat hanteringen.
- Aktörsgemensamma nätverk upplevts främja proaktivitet.

"Det är bra om man får samarbeta mer i fredstid så man inte behöver hitta samarbetet när det väl brinner."

Respondent intervjuad i samband med Marco Polo händelsen.

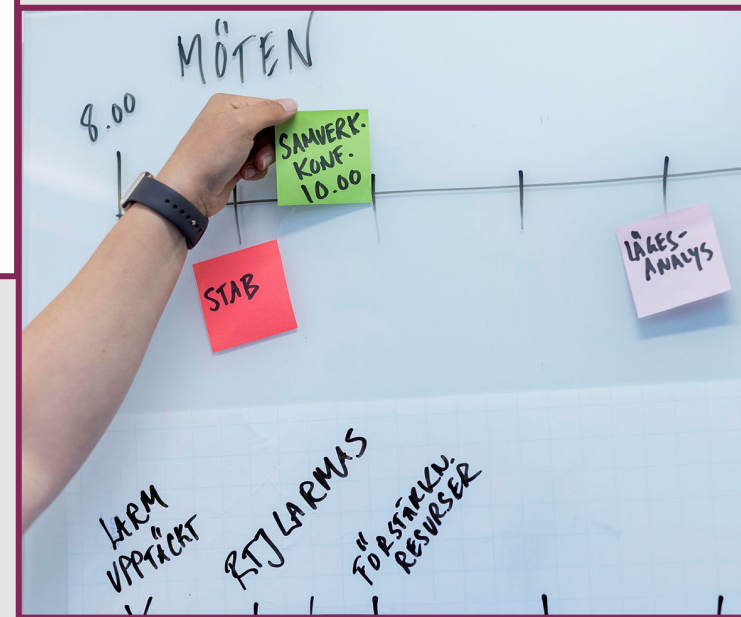

Proaktivt förhållningssätt

Rekommendationer för att stärka det proaktiva förhållningssättet

MSB rekommenderar att:

- Införa tydligare krav på handling i de grundläggande principerna.
- Utveckla den förberedande planeringen.
- Öva aktörsgemensamma samarbetsformer.

Centrala rekommendationer

1. Stärk det proaktiva förhållningssättet genom tydligare krav på handling.

2. Planera och öva för gemensamma förhållnings- och arbetssätt.

3. Stärk den regionala samverkansförmågan.

MSBs åtgärder utifrån utvärderingen

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

MSBs åtgärder utifrån utvärderingen

- MSB avser att ta ett särskilt ansvar för att aktörsgemensamma arbetsformer implementeras.
- MSB avser att utveckla sin förmåga att erbjuda förstärkningsresurser i samverkan och ledning
- MSB avser att som regel placera en samverkansperson hos den eller de myndigheter som hamnar i centrum för hanteringen av en samhällsstörning.
- MSB avser att säkerställa att frågan om roller och ansvar vid oljeskadeskyddsarbetet omhändertas.

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

A row of wind turbines in a field at dusk. The sky is a mix of blue and orange, and the ground is dark. The turbines are silhouetted against the sky.

Tack!

The logo for MSB (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) is a red diamond shape with the letters "MSB" in white.

MSB

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap